Cyclamen (Brambořík)

čeleď: Primulaceae

Brambořík rostou ve střední oblastech od Španělska po Irán a také v severní Africe. Dorůstá výšek 6 - 15cm. Rodové jméno pochází z řeckého slova kykos = okrouhlý/točitý, odkazuje tím na kulatý tvar hlízy nebo do spirály stáčených semeníků. Hlízky mohou být i zploštělé. Květy vyrůstají na lodyhách z centrální cibulky, stejně tak jako ledvinité nebo srdčité listy, zpravidla se stříbřitou kresbou. U nás je k dostání především druh C. persicum. Patří mezi chráněné rostliny.

Všem bramboříkům se daří při nižší teplotě kolem 16°C, bez přímého světla, vyšší vlhkostí a dostatkem čerstvého vzduchu bez průvanu. Přihnojujte jednou za 14 dní a zalévejte pouze do podmisky. Pokud chcete, aby vám vydržel na další rok, tak po odkvětu přestaňte zalévat až do konce jara, zastavte dále přihnojování a přemístěte ho do chladnějšího prostředí. V květnu cibuli přesaďte tak, aby horní polovina zůstala nad povrchem a začněte opět se zálivkou pro udržování vlhkého substrátu. Doporučuje se stejnoměrná směs listovky, kompostu, drnovky a písku. Pokud bude květináč venku, tak jej schovejte před prvními mrazíky a na zimu začněte opět přihnojovat.

Množí se semeny. Starší hlízy také můžete rozříznout, nechat rány oschnout a pak zasadit.

Cyclamen abchasicum

Cyclamen adzharicum

Cyclamen africanum (Brambořík africký)
synonyma: C. algeriense, C. ambiguum, C. commutatum, C. hederifolium subsp. africanum, C. numidicum, C. pachybolbum, C. saldense, C. subrotundum, C. venustum

oblasti: Alžírsko, Itálie, Tunisko

Pochází z Alžíru a Tuniska.

Cyclamen alpinum
synonyma: C. coum subsp. trochopteranthum, C. trochopteranthum

Cyclamen balearicum (Brambořík baleárský)
synonyma: C. hederifolium subsp. balearicum, C. repandum var. stenopetalum

Cyclamen cilicium
synonyma: C. cilicium f. album

oblasti: Malá Asie (Anatolie)

Roste v Malé Asii. Dorůstá výšky 10 - 15cm. Pod zemí vytváří zploštělé hlízy. Listy jsou kulaté srdčité listy se stříbřitou kresbou, drobně zubatým okrajem a dlouhými řapíky. Kvete světle růžovými květy na 10 - 12cm stopce a korunní lístky jsou na bázi červené.

Vyhovují mu borové lesy v kamenitém vápenitém základu.

Cyclamen colchicum (Brambořík kolchidský)

synonyma: C. europaeum subsp. ponticum, C. europaeum var. colchicum, C. europaeum var. ponticum, C. ponticum, C. purpurascens subsp. ponticum

oblasti: Kavkaz

Roste na Kavkaze jako víceletka. Pod zemí vytváří kulovitou hnědou hlízu s černými kořeny ze všech stran. Listy jsou srdčité, zaoblené, bohatě drobně zubaté, tmavězelené, spodní strana je narůžovofailovočervená a řapíky jsou světle růžovofialové. Kvete převislými květy na prakticky vzpřímených stopkách, cípy koruny mají délku 2 - 3cm, jsou růžové a mají tmavší skvrnu v ústí trubky. Plodem je tobolka na spirálové stopce. Je zapsán v seznamu CITES.

Cyclamen coum (Brambořík jarní)

synonyma: C. apiculatum, C. brevifrons, C. coum f. albissimum, C. coum f. pallidum, C. coum subsp. hiemale, C. durostoricum, C. europaeum subsp. orbiculatum, C. hiemale, C. hyemale, C. kusnetzovii, C. orbiculatum, C. vernale, C. vernum var. hiemale, Cyclaminus coa, Cyclaminus coum

oblasti: Arménie, Balkánský poloostrov, Bulharsko, Černé moře, Česká republika, Írán, Izrael, Kavkaz, Krym, Libanon, Malá Asie (Anatolie), Rumunsko, Rusko, Sýrie, V Středozemí

Roste u Černého moře, na Balkáně, v Turecku a Libanonu jako víceletka. Dorůstá výšky 3 - 10 (i 15)cm. Pod zemí vytváří zploštěle kulaté tmavěhnědé hlízky velikosti 0,5 - 1,5cm. Listy jsou kulatě ledvinovité, tmavězelené se stříbřitou kresbou, průměrem do 5cm a spodní strana je načervenalá. Květy jsou zpravidla tmavěrůžové (i bílé či růžovočervené), 5tičetné, korunní lístky jsou na bázi tmavší a dlouhé 0,8 - 1,4cm. Semeníky se spirálovitě stáčí a zavrtávají do země. Plodem je tobolka. Je zapsaný v seznamu CITES. Existují vnitrodruhové taxony:

- 'Alba' - listy zelené; květy bílé
- subsp. caucasicum - květy tmavěrůžové, na bázi červené
- subsp. coum - květy růžové až červené
- subsp. elegans
- 'Pewter Leaf Form' - listy stříbřitě šedé; květy růžové
- 'White Silver' - listy se stříbřitou kresbou; květy bílé

Vyhovuje mu polostín, dobře propustná vápenitá hlinitopísčitá vždy alespoň vlhká půda. Nesnáší kyselé půdy. Na zimu je nutné důkladné zakrytí. Je mrazuvzdorný do -28°C.

Množí se semeny, které rozšiřují mravenci.

Cyclamen creticum (Brambořík krétský)

synonyma: C. balearicum subsp. creticum, C. creticum f. erubescens, C. creticum f. pallideroseum, C. hederifolium subsp. creticum, C. repandum subsp. creticum, C. repandum var. creticum

oblasti: Kréta, Kypr

Patří mezi endemity Kréty a dále dnes roste i na Kypru. Jeho hlíza není příliš velká a je zploštělá. Má podobné listy jako C. heredifolia, jsou široce vejčité, srdčitě vykrojené, vykrajovaně zubaté až

prakticky celokrajné. Dále se od něj liší tím, že na jeho květech nejsou ouška (auriculae) a kvete čistě bílými květy.

Vyhovují mu opadavé lesy, křoviny, stín a půdy bohaté na živiny s vápencovým základem.

Cyclamen cyprium

Cyclamen elegans

Cyclamen fatrense (Brambořík fatranský)

Cyclamen graecum
synonyma: C. aegineticum, C. gaidurowryssii, C. graecum f. album, C. miliarakesii, C. pentelici, C. velutinum, Cyclaminos miliarakesii, Cyclaminus graeca

oblasti: Egejské ostrovy, Kréta, Kypr, Řecko

Roste kolem Egejského moře v Řecku a Kypru.

Cyclamen hederifolium (Brambořík břečťanolistý)
synonyma: C. aedirhizum, C. albiflorum, C. angulare, C. autumnale, C. crassifolium, C. cyclaminus, C. hederifolium f. albiflorum, C. hederifolium f. virgineum, C. hederifolium subsp. crassifolium, C. hederifolium subsp. romanum, C. hederifolium var. poli, C. immaculatum, C. insulare, C. linearifolium, C. neapolitanum, C. poli, C. romanum, C. sabaudum, C. subhastatum, Cyclaminum vernum, Cyclaminus neapolitana

oblasti: Chorvatsko, Egejské ostrovy, Itálie, J Francie, Katalánsko, Malá Asie (Anatolie), Švýcarsko, V Středozemí

Roste ve východním středozemí jako trvalka. Pod zemí vytváří zploštělou hlízu o průměru až 12 (i 15)cm. Lisy jsou řapíkaté, tmavězelené se stříbřitou kresbu, zpravidla 5 - 9tilaločné, řídce mělce zubaté, objevují se na přelomu léta a podzimu a zatahují na konci jara. Kvete na podzim samostatnými bílými nebo narůžovělými či nafialovělými 5tičetnými květy, které vydrží až do silnějších mrazů na 6 - 12cm stopce, koruna je na bázi srostlá v krátkou trubky se zpětné ohnutými cípy, kde cípy jsou široce eliptické, špičaté, bleděrůžové, dlouhé 2cm a na bázi s krátkými oušky. Plodem je kulovitá tobolka na spirálově stočené stopce. Je zapsaný v seznamu CITES. Existují vnitrodruhové taxony:

- 'Album' - bílé květy
- subsp. confusum
- subsp. hederifolium (Brambořík břečťanolistý pravý)

Vyhovují mu opadavé lesy, křoviny a vápenité půdy bohaté na živiny. Sází se do hloubky 15cm. Lze jej pěstovat i u nás venku na chráněném místě se zákryvem z listí nebo hlíny. Vhodné je místo pod listnáčem v polostínu až stínu v sušší dobře propustné hlinitopísčité půdě nebo listovce s vápenitým základem. Je mrazuvzdorný do -28°C. U nás dokáže se zákryvkou přezimovat.

Množí se semeny.

Cyclamen intaminatum
synonyma: C. cilicium subsp. intaminatum, C. cilicium var. intaminatum

Cyclamen libanoticum (Brambořík libanonský)

oblasti: Libanon

Roste v Libanonu jako víceletka. Dorůstá výšky 15 - 20cm. Pod zemí vytváří kulovitou hlízu s bohatými kořeny. Listy vyrůstají v zimě, jsou tmavězelené, mramorované, srdčité až kulatě štítovité, řídce zubatě vykrajované, o průměru 5 - 7cm, spodní strana je růžovofialová, řapíky jsou silné a růžovofialové. Kvete růžovými aromatickými květy na prakticky vzpřímených stopkách, korunní lístky mají 3 - 4cm dlouhé vejčité cípy s tmavými červenofialovými skvrnami v ústí koruny.

Vyhovují mu řídké lesy s vápencovými skalami. Je náročný na pěstování.

Cyclamen mirabile
synonyma: C. cilicium subsp. mirabile

oblasti: Turecko

Roste v Turecku. Listy jsou malé, zelené, růžovošedě mramorované a spodní strana je načervenalá. Kvete růžovými květy s červenou skvrnou na bázi.

Cyclamen parviflorum (Brambořík malokvětý)
synonyma: C. coum subsp. alpinum, C. coum subsp. parviflorum, C. vernum f. alpinum

oblasti: Malá Asie (Anatolie)

Roste v horách Turecka jako víceletka. Dorůstá výšky 10cm. Pod zemí vytváří temnou až černou zploštěle kulovitou hlízu ze které vyrůstají na podzim. Listy jsou srdčité, asymetricky mělce vroubkované, tmavězelené bez skvrn či mramorování a na délku mají 2cm. Kvete na krátkých silných tmavě ržovofialových stopkách, koruna je krátká s širokými vejčitými cípy o délce 1cm, barvy růžové s tmavými červenofialovými tečkami v ústí trubky.

Vyhovuje mu polostín a listovka či rašelinná půda.

Cyclamen peloponnesiacumum

Cyclamen persicum (Brambořík perský)
synonyma: C. albidum, C. aleppicum, C. antiochium, C. hederaceum, C. latifolium, C. persicum f. albidum, C. punicum, C. pyrolifolium, C. tunetanum, C. utopicum, C. vernale, Cyclaminus persica

oblasti: Alžírsko, Egejské ostrovy, Izrael, Jordánsko, Kypr, Libanon, Libye, Malá Asie (Anatolie), Řecko, Sýrie

Roste v horách od Řecka po Turecku (navzdory jménu výskyt v Íránu není přirozený), východním

středozemí a v severní Africe. Dorůstá výšky do 20 (i 30)cm a téměř stejné šířky. Pod zemí vytváří zploštělou kulovitou hlízu. Listy jsou srdčité, vroubkované, řapíkaté, tmavězelené, se světleji mramorované se stříbřitou kresbou. Kvete bílými, růžovými, červenými nebo fialovými květy. Existují vnitrodruhové taxony:

- 'Halios'
- 'Latina'
- 'Perle Von Zehlendorf'
- 'Rosa Von Zehlendorf'
- 'Siera F1' - i více než 30 květů
- 'Siera Synchro'

Nesnáší teploty pod 10°C, ale potřebuje chlad. Při vyšších teplotách (včetně pokojových) brzy odkvétá. Ideální je teplota 10 - 15°C. Substrát by měl být lehký, bohatý na živiny. Zalévejte do podmisky a používejte měkkou odstátou vodu. Přebytek, který rostlina nenasaje, vylejte. Byla vyšlechtěna řada kultivarů lišících se barvou květů nebo tvarem okvětních lístků. Aby jste zajistili dlouhou dobu kvetení, nalezněte pro něj chladnější místo kolem 16°C bez přímého slunce s čerstvým vzduchem bez průvanu. Prodává se v hobby marketech a nelze jej pěstovat u nás na zahradě.

Množí se semeny při teplotě 18°C nebo dělením hlíz.

Cyclamen pseudibericum

oblasti: Turecko

Roste v Turecku. Listy jsou srdčité, zubaté a šedě mramorované. Kvete růžovými květy. Existuje vnitrodruhový taxon:

- 'Roseum' - květy světle růžovofialové s tmavší skvrnou na bázi

Cyclamen purpurascens (Brambořík nachový)

synonyma: C. aestivum, C. breviflorum, C. clusii, C. cordifolium, C. cyclophyllum, C. deltoideum, C. europaeum, C. europaeum var. immaculatum, C. fatrense, C. floridum, C. hastatum, C. holochlorum , C. lilacinum, C. littorale, C. officinale, C. purpurascens f. album, C. purpurascens f. carmineolineatum, C. purpurascens subsp. immaculatum, C. retroflexum, C. rotundifolium, C. umbratile, C. variegatum, Cyclaminus europaea, Cyclaminus europaeus

oblasti: Česká republika, Francie, JZ Evropa, Kavkaz, Německo, Polsko, Rakousko, S Itálie, Slovensko, Slovinsko, Švýcarsko, V Alpy, V Evropa, Z Karpaty

Jako jediný druh roste na sever od Alp jako stálezelená trvalka. Dorůstá výšky 10 - 15cm. Pod zemí vytváří kulovité korkovité hlízky. Listy jsou široce srdčité až kulaté, tmavězelené čepele s méně nápadnou stříbřitou kresbou, dlouze řapíkaté a spodní strana je červenofialová. Kvete samostatnými červenofialovými až růžovými aromatickými květy na dlouhých stopkách. Existuje vnitrodruhový taxon:

- 'Alba' - květy bílé
- subsp. maculatum (Brambořík nachový fatranský)

- subsp. purpurascens (Brambořík nachový pravý)

Vyhovují mu stinné listnaté lesy, křoviny, atp. Půda by měla být lehká, kamenitá, vápnitá, bohatá na živiny.

Cyclamen repandum (Brambořík vykrojený)

synonyma: C. ficariifolium, C. ilicetorum, C. lobospilum, C. repandum f. album, C. vernum, Cyclaminus repanda

oblasti: Itálie, J Francie, Malá Asie (Anatolie), Řecko

Roste od jižní Evropy po Malou Asii. Listy jsou zelené, řídce zubaté, různě tvarované, hluboce srdčité, zubaté až chobotnaté, opatřené jen nevýraznou kresbou a na spodní straně bývají narůžovofialovělé. Kvete růžovými, červenými (i bílými) květy s tmavým okrajem na 10cm stopce, korunní lístky jsou stočené, růžovočervené a dlouhé 1,5 - 2cm.

Vyhovují mu opadavé i neopadavé lesy, makchie s půdou bohatou na živiny. Na zimu je nutná rostlinu důkladně zakrýt kompostem, listím větvemi, atp.

Cyclamen rohlfsianum

synonyma: C. rohlfsianum f. album

Cyclamen somalense

Cyclamen trochopteranthum

Další informace:
http://botany.cz/cs/cyclamen-coum/
http://kvetiny.tobudetecubr.net/Pokojove/cyclamen_persicum.html
http://pokojove-rostliny.atlasrostlin.cz/bramborik
http://www.garten.cz/a/cz/2905-cyclamen-persicum-bramborik/
http://www.kvetenacr.cz/detail.asp?IDdetail=386
http://www.mineralfit.cz/clanek/1276--bramborik---cyclamen-persicum.html
http://www.profizahrada.cz/a/cz/3964-cyclamen-bramborik/
http://zapado.ceskestavby.cz/rostliny/bramborik-cyclamen-persicum/

https://www.rostliny.net/